СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 217. ДЖЕРЗІ СИТИ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 19-го ВЕРЕСНЯ 1950. — No. 217. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, SEPTEMBER 19, 1950 VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

УРЯД ЗАБОРОНЯЄ НАКОПИЧУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ МАТЕРІЯЛІВ

Вашингтон, 17 вересня. — Уряд оповістив сувору заборону укривання матеріялів, потрібних до виконання оборонної програми, на яку ухвалено досі 30 біліонів долярів. На лісті заборонених матеріялів находяться 32 різнородних предмети, починаючи від будівельних матеріялів, і кінчаючи такі, як залізо, сталь, алюміній і пряжа нійону. Розпорядок входить в життя від понеділка і над його виконанням чуватиме Краєва Продукційна Рада. Одначе під цю заборону не підпадають предмети домашнього вжитку, а між ними є й алькоголь, хоч з другого боку заборонений промисловий алькоголь. Під контролю підпадають такі предмети, як природна й штучна гума і інші матеріяли, з яких виробляють опони до авт або панчохи. Адміністратор з Краєвої Продукційної Ради, Вилєм Г. Гарисон, вияснює, що заборона не має на меті дошкулювати населенню, тільки зберегти такі матеріяли, які потрібні для продукції воєнних і стратегічних матеріялів. Він надіється, що населення охоче прийме ці обмеження з огляду на важливу ціль.

СЕНАТОР БРИДЖЕС ЗА МОБІЛІЗАЦІЮ ЦІЛОГО СВІТУ

Бостон. — Сенатор Стайлс Бриджес, член сенатської комісії збройних сил, назвав корейську війну вступом до третьої світової війни. Тому він вийшов з пляном мобілізації сил на світові розміри. В Америці він пропонує сто-відсоткову економічну контролю, а в інших частинах світу організацію протикомуністичних сил на таких засадах: 1. Вишкіл і озброєння тільки західно-німецьких дивізій, кільки вдасться; так само змобілізувати японські дивізії під доглядом ген. Мек Артура; 2. запросити Еспанію до Північно-Атлантійського Пакту, щоб дати Злученим Державам бази в Европі; 3. вжити армію китайських націоналістів з-під прапору Чіян-Кай-шека для боротьби в Кореї. Бриджес домагається двопартійної політики в Америці, одначе тільки після „чистки". Він обвинувачує през. Трумана в теперішнім нещастю, закидаючи йому багато помилок. На його погляд Росія не приготована до війни проти цілого світу, одначе вона може напасти на Америку.

ПРИЧИНИ ВІДСТАВКИ СЕКРЕТАРЯ ДЖАНСОНА

Вашингтон. — Кореспондент синдикованих газет, Стюарт Алсоп, довідується, що причиною уступлення секретаря Луї Джансона було не тільки непорозуміння з секретарем закордонних справ Діном Ачесоном, але й його напрям політики, який ішов в розріз з напрямними самого президента Трумана. Президент провірив, що Джансон вів агітацію за підірвання довіря до Ачесона. Крім того Джансон від часу корейської війни прийшов до заключення, що третя світова війна є неминуча і тому він проповідував „превенційну війну". Промова секретаря фльоти Френсіса Метюса в Бостоні за превенційною війною була одобрена наперед Джансоном.

РОБЕРТ Н. ДЕНГАМ УСТУПИВ З РАДИ РОБІТНИЧИХ ВІДНОСИН

Вашингтон. — Роберт Н. Денгам, статутовий дорадник Краєвої Ради Робітничих Відносин, уступив зі свого становища під тиском з Білого Дому. Бюро Денгама було покликане до праці для вияснювання постанов закону Тефта—Гартлі з 1947 року. Денгам притримувався суворо постанов цього закону і проти нього йшла увесь час агітація робітничих юній, які вважають закон Тефта за надто дошкульний. Резигнація Денгама прийшла негайно після резигнації секретаря оборони Луї Джансона, а це вказувало б, що ці самі сили, які критикували Джансона могли теж бути причиною резигнації Денгама. Панує переконання, що президент хотів відправити Денгама під напором членів Краєвої Ради Робітничих Відносин за те, що він був незалежним у своїх рішеннях. Одначе тому, що відправити урядовця не легко, бо треба доказати йому якусь провину, президент порадив йому зрезигнувати.

ФЕДЕРАЛЬНЕ СЛІДЧЕ БЮРО ЗНАЄ ПРО НОВІ ПОТЯГНЕННЯ КОМУНІСТІВ

Вашингтон. — Федеральне Бюро Інвестиґацій знає про найменші подробиці комуністичної стратегії в Злучених Державах, як це виявив генеральний прокуратор, Дж. Гаверд Мек Грейт у писаній промові для конвенції Красвого Товариства Адвокатів-Жінок. Департамент справедливости дістає щоденно звіти від Еф Бі Ай про заміри Комуністичної партії на випадок війни. Партія приготовляє пяту колону з пів мільйона осіб, які готові почати кампанію саботажу і знищення країни на даний знак. Департамент справедливости знає що один тільки інспектор у фабриці тенків може заподіяти велетенську шкоду саботажом. Це вже провірено в інших країнах і департамент певний, що це буде вжите і проти нашої країни. Одначе, якщо комуністи думають, що їм удасться крадьки і підступом сховатися перед викриттям, вони дуже помиляються — твердить генеральний прокуратор. Він теж виявив, що справжньою перемогою для комуністів є перехід адвокатів у комуністичний табор тому, що адвокати мають повагу серед громадянства, а адвокати-комуністи боронять своїх клієнтів на шкоду Америки і її населення як цілости.

В АМЕРИЦІ

● **Білоруські військовики,** що проживають в Канаді, відбули 20. серпня зібрання в Торонто. Там зорганізували товариство, на чолі якого став А. Вярбіна.

● **Не буде більше „сухих днів"** у Ню Йорку для заощадження води. Водний комісар каже, що заощаджено повно в літі і її вистачить через зиму.

● **У стейті Ню Йорк** буде даваний тільки один сигнал для осторогн перед нападом бомбами з повітря. Це постановлено за порадою команди повітряних сил.

● **„Я комуніст,** але можу голосувати. Чи ви теж можете?" — „Я згубив штани, але можу голосувати, чи ви можете теж?" — такі таблиці носили в місті Лос Анджелес для заохоти людей до голосування при правиборах. Той, що „згубив штани" ходив заслонений бочкою.

● **Крамницю з харчами** на пів милі довгу на просторі пів акра землі відкрив Богак у Роквил Сентер, на Лонґ Айленд під Ню Йорком. Вона має обслуговувати 25.000 покупців.

● **Новий Красвий Парк** повстане в стейті Вайомінґ. Його назва буде Гренд Тетон Нешенел Парк. Відповідний закон підписав уже през. Труман.

ГЕН. М'АРТУР (в центрі), головний командант збройних сил Об'єднаних Націй в Кореї, зі старшинами свого штабу, спостерігає десантні дії американських сил на острові Волмі біля Інчон. Ліворуч є ген. бригади Е. К. Врайт, заступник шефа штабу, а праворуч ген. Олмонд. Імени офіцера за ген. МекАртуром не подано.

Корея головною проблемою на Сесії Генеральної Асамблеї О. Н.

Лейк Соксес, 18. вересня. — Завтра тут почнеться п'ята з черги звичайна сесія Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, на порядку якої є всіх 73 справ. Напередодні, минулорічний предсідник Асамблеї, ген. Карльос Ромульо, заявив, що першою і найголовнішою справою на порядку нарад буде проблема Кореї. Він закликав, щоби Асамблея „поробила заходи для регабілітації Кореї, її єдности і незалежности після закінчення боротьби". Він вважає, що Асамблея повинна вже на теперішній сесії подбати про створення збройних сил О. Н., які могли б „без проволоки діяти на випадок майбутніх Корей". Теперішню сесію Асамблеї вважається за найважливішу в її дотеперішній історії. В відкритті візьме участь поверх 20 міністрів закордонних справ, а на її порядку нарад — крім корейської проблеми, є в дальшому справи контролі атомової енергії, розброєння, Єрусалиму, Китаю, Еритреї, Греції і т. д., включно з двадцятирічним пляном генерального секретаря Тріґве Лі для досягнення тривкого миру при допомозі і через Об'єднані Нації. Проблема китайського представництва в О. Н., що була причиною довгого спору в Раді Безпеки та інших комітетах О. Н., не є на порядку нарад, але немає сумніву, що Совєти її вдвигнуть. Державний секретар Дін Ачесон та міністри і амбасадори 12 країн Атлантійського Пакту візьмуть участь у відкритті сесії.

ОБ'ЄДНАНЕ ЕВРОПЕЙСЬКЕ КОМАНДУВАННЯ ВИСЛІДОМ НАРАД МІНІСТРІВ

Ню Йорк, 18. вересня. — Головним вислідом теперішніх нарад міністрів закордонних справ 12 країн Атлантійського Пакту буде принципове рішення створити об'єднане командування европейських збройних сил — стверджується тут в поінформованих колах. Міністри сьогодні продовжують свої наради в готелі Волдорф-Асторія. Об'єднане европейське командування мало б одного головного команданта, кандидатом на якого вважається ген. Двайта Айзенгавера, головного команданта аліянтськими збройними силами в Европі під час другої світової війни і тепер президента Колумбійського університету, та відповідний злучений генеральний штаб. Міністри вирішать справу принципово, а подробиці будуть приготовані військовими спеціялістами. — На нарадах міністри досягнули порозуміння теж в низці інших справ, зв'язаних з оборонними потребами атлантійського простору, головно щодо збільшення і пристосування продукції зброї та встановлення контролі на ключеві стратегічні сировини. Наради міністрів мали б закінчитися сьогодні, але немає вигляду, щоби можна було поладити найважливішу справу, іменно озброєння Західної Німеччини в рямках загально-европейської оборони, що завзято обстоює Америка і проти чого має найбільші застереження Франція. Ще сподіються, що в цій справі можна буде дійти до компромісу. В европейських колах побоюються, що передчасне озброєння німецьких військових відділів може пошкодити теперішнім змаганням до політичного об'єднання Европи.

УРЯД ОБМЕЖУЄ ФІНАНСОВУ ДОПОМОГУ ДЛЯ ГРЕЦІЇ

Вашингтон. — Злучені Держави вперше рішилися відверто сказати, що фінансова допомога для Греції буде зменшена тому, що грецький уряд не дав доказів, що Греція сама робить повні зусилля до власної відбудови. Як далеко підуть намічені обмеження, ясно не сказано. Втримується думка, що вони досягнуть 10 відсотків з допомоги, виасигнованої останнього року. Цей приділ виносив $274.000.000. Департамент стейту прийшов до того рішення після основних дослідів над використуванням американських фондів грецьким урядом. Про це повідомив американський амбасадор в Атенах, Генрі Ф. Грейді, грецького премієра Софоклеса Венізелоса.

ФЛЬОТА ДЛЯ КОРЕЇ В ПОДОРОЖІ ДОВКОЛА ГЛЬОБУ

Вашингтон, 17 вересня. — Тепер уже можна сказати про підготову до наїзду на пристань Інчон, як про це довідується Дейвид Лоренс, кореспондент синдикату великих щоденників. Одну дивізію, складену з правильної сухопутної армії, яка висіла в Інчон, треба було привезти з островів на Пацифіку. Одначе, щоб висадити другу дивізію, складену з морської піхоти („маринс"), на це треба було руху воєнних кораблів майже довкруги світу. Треба було забрати їх з Середземного моря, перевезти через Суезький канал під охороною конвою і добавити до інших частин вже коло Кореї. Підготову почала команда ще в червні. Це була важка праця, бо на місця забраних маринарів, треба було завезти інших. Крім того треба було відтягнути деяких морських піхотинців з південно-корейського фронту й включити їх в бригаду, яка щойно приїхала з Европи.

Другу подібну несподіванку придумано з висилкою могутнього воєнного корабля Мизурі, який перебував на американських водах. Для нього вислано вже наперед амуніцію і харчі, бо він був зайнятий вишколом нових моряків. Він потрібний був для висадки південних корейців на східному побережжі. Його придатність можна пізнати з цього, що його 16-цалевий вистріл з гармати заступає дві тисячфунтові бомби, скидувані з літака, а його гармати можуть стріляти на 18 миль в глибину краю. Обстріл східних берегів Кореї і висадка там корейського війська загородили відворот на північ комуністичним відділам коло Поганґу, а крім того виключено довіз нових військ з півночі на допомогу теперішнім.

БРАТСТВО УСС ВШАНУВАЛО ПОК. ГАЙВОРОНСЬКОГО В РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

Ню Йорк, 18. вересня. — Минулої суботи і неділі Братство УСС вшанувало свого покійного друга, композитора Михайла Гайворонського, відправами панахиди в суботу на могилі покійного на цвинтарі Сейнт Джана, а в неділю в церкві св. Юра в Ню Йорку. Панахиду на могилі Покійного відправив о. Вояківський, сам б. Усусус, а в церкві о. Михайло Ваврик. Під час панахиди в церкві прекрасно співав хор „Думка", тоді як на цвинтарі співали самі Усусуси, між ними теж представники з Филаделфії.

● **Канадійський парлямент,** ухваливши закон в справі заборони залізничого страйку і в справі фондів на оборону, розіхався до 14 лютого 1951. р. Якщо б державний інтерес цього вимагав, його може скликати предсідник палати на підставі спеціяльної ухвали, переведеної підчас сесії.

АЛІЯНТИ ЗДОБУЛИ КІМПО В ПОХОДІ НА СЕУЛ

СЬОМА ДИВІЗІЯ ВИСАДИЛАСЬ В ІНЧОН. — ПІВДЕННІ КОРЕЙЦІ ВИСАДИЛИСЬ І ЗДОБУЛИ МОКПО. — ГЕНЕРАЛЬНИЙ НАСТУП НА „СТАРОМУ ФРОНТІ" З УСПІХОМ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

Токіо, 18. вересня. — В швидкому поході на колишню столицю Корейської Республіки, місто Сеул, аліянтські десантні війська здобули вчора ввечорі аеродром Кімпо, 10 миль на північний захід від Сеул, та продовжують похід на сам Сеул. Непотверджені повідомлення подають, що бої вже відбуваються на вулицях Сеул. Сьогодні повідомлено, що війська, які висадилися після десанту морської піхоти в порті Інчон, звідки і почалася смілива акція аліянтів в глибокому запіллі ворога, належать до Сьомої Піхотної Дивізії. Загально здогадуються, що в початковій десантній акції брало участь 40 до 50 тисяч американських вояків. Головна квартира повідомила, що жертви в цій акції були „легкі", бо ворог аж ніяк не був на неї приготований. Південно-корейське командування зі свого боку повідомило сьогодні вранці, що корейські республіканські війська висадились в Мокпо, другому по величині найбільшому порті на західному побережжі Кореї. Місто вже здобуто. Американські війська, що висадились в Інчон, вже дійшли і перейшли ріку Нам, яка перепливає біля Сеул, та є в швидкому поході на південний схід, де в районі Тайґу та здовж ріки Нактонґ аліянти від минулої п'ятниці є в генеральному наступі. Мокпо впало в республіканські руки майже без бою і воно тепер творить нову важливу базу для повного розбиття комуністичного фронту з усіх можливих боків.

Головна квартира ген. Мек Артура сьогодні офіціяльно повідомила про здобуття найкращого в Кореї Аеродрому Кімпо коло Сеуль, стверджуючи рівночасно, що він вже скоро служитиме аліянтській авіяції. Похід на Сеул йде з двох напрямків: з Інчон та від здобутого Кімпо, після того, як аліянти переправилися через ріку Нам. Повітряна розвідка стверджує, що червоні поспішно евакують Сеул, не маючи можности дістати потрібні до оборони підкріплення. Від вчора вечора сеульська комуністична радіовисильня вже мовчить. На південному фронті продовжуються на цілій лінії запеклі бої, але досі ще не має познак ані аліянтського прориву ані повного ворожого заломання. Стверджується тільки, що ворог відступає на нові позиції. Не зважаючи на не цілком сприятливу погоду, аліянтська авіяція була активна на всіх фронтах та в запіллі ворога.

ГЕН. МЕК АРТУР ОСОБИСТО КЕРУВАВ ДЕСАНТНИМИ ДІЯМИ

Дичон, Корея, 18. вересня. — Сміливими діями аліянтського десанту в глибокому запіллі ворога в Інчон керував особисто головнокомандуючий силами Об'єднаних Націй, ген. Дуґлес Мек Артур, вступивши одним з перших на континент з малого десантного човна. — Він дальше перебуває на фронті зі своїми вояками, стверджуючи, що він має найкращих старшин і найкращих вояків, які колинебудь в світі існували.

МОСКВА ПОВІДОМИЛА ПРО ДЕСАНТ

Посква, 18. вересня. — Щойно вчора, два дні після десанту, московська преса повідомила про нього, передаючи деякі закордонні повідомлення. Тоді, як Інчон вже був в аліянтських руках і аліянтські війська доходили до Сеул, Москва все ще не мала відваги сказати правду своїм рабам.

ВЕЛИЧЕЗНІ ВТРАТИ ЧЕРВОНИХ В КОРЕЇ

Інчон, 18. вересня. — В безпосередніх повідомленнях з десантних і фронтових боїв в Кореї стверджується, що ворог, заскочений аліянтським десантом та в розпачливих намаганнях ставити опір, поносить неймовірно високі втрати. Сотні червоних гинуть під аліянтським вогнем ще заки вспіють віддати бодай один вистріл. — Вчора в боях за аеродром Кімпо, з'єднання американської морської піхоти знищили шість ворожих танків совєтської продукції Т-34 та вбили 200 ворожих вояків. За два дні боїв після десанту ворог мав 1.300 вбитих а 600 червоних попало в полон. Ген. Мек Артур особисто інтервеніював, щоби з полоненими поводилися якнайбільш людяно. Стверджується, що мораль ворога є дуже низька. Американські літаки на всіх фронтах розкинули летючки, закликаючи червоних вояків до капітуляції, яка їм залишається у виборі між нею або смертю.

ІРАН ГОТОВИТЬСЯ ДО ОБОРОНИ

Тегеран, Іран, 18. вересня. — Іранський уряд, подібно як і закордонний світ, рахується з можливістю, що він може впасти, після Кореї, черговою жертвою большевицької агресії. Ці здогади потверджують теж деякі конкретні події, влючно з „вправами" совєтської армії на прикордонній з Іраном території, посилена совєтська „визвольна" пропаганда між іранськими племенами і т. п. У зв'язку з цим, іранський уряд робить інтензивні заходи оборони на випадок, якщоб ці здогади мали здійснитися. — Премієр Алі Размара, що сам раніше був шефом штабу іранської армії, заявив вчора в пресовому інтерв'ю, що іранський нарід і його уряд твердо рішені захищати інтегральність своєї країни всіми силами. Він твердив, що з огляду на гористий характер Ірану, його оборона залежатиме однаково від регулярних, як і нерегулярних військ, отже партизанів. Під цим кутом ведеться теж оборонна підготовка, як щодо вишколу так і озброєння. У Вашингтоні департамент оборони поінформував членів конгресового і сенатського комітетів збройних сил про правдоподібність червоної совєтської агресії власне на Іран, з огляду на його стратегічне значення.

В СВІТІ

● **Московська радіовисильня** повідомила, що комуно-корейський уряд знову звернувся до Об'єднаних Націй з протестом проти „варварського бомбардування" цивільних об'єктів американською авіяцією в запіллі фронту.

● **Повалити лейбуристський уряд** в Англії сподіється консервативно-опозиційний лідер Винстон Чорчил у зв'язку зі заповідженим на цей тиждень голосуванням над довір'ям для уряду в справі націоналізації важкої індустрії.

● **Ген. Марк В. Кларк,** командант американських польових збройних сил, прибув на відвідини до Трієсту, після того, як приглядався маневрам американських військ в Німеччині.

● **Европейська Асамблея** збереться знову на сесію в дні 17-го листопада, заповів її президент Поль-Генрі Спаак.

● **„Конференцією паліїв війни"** називає московська преса наради міністрів закордонних справ 12 країн Атлантійського Пакту.

● **Індійський уряд** аж тепер визнав де факто і де юре уряд Ізраїля.

● **До Лісбони виїхала** окрема американська комісія, що має простудіювати можливості і потреби постачання зброї Португалії.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$2.00	Six months	$ 2.00

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПІДСТУПНЕ ПЕРЕМИРЯ

Американський кореспондент Ліон Деннен повідомляє з Парижа, що Москва готова до нового „перемир'я" з демократичними потугами. Дипломати сателітських країн, каже він, навіть заповідають, що „мирова офензива" Совєтів скоро почнеться, та що нею проводитиме старий совєтський дипломат, Максим Літвінов, той самий, що вів політику „тісної співпраці" та „порозуміння зі Заходом", займаючи свого часу пост совєтського комісара закордонних справ, а пізніше совєтського амбасадора у Вашингтоні. Про цього Літвінова дуже довго не було ніякої чутки, хоч знали, що він живий та займає якесь підрядне становище. В часі приязні Сталіна з Гітлером, його десь спрятали з огляду на його жидівське походження, але тепер, виглядало б, він знову актуальний. Проте, справа самого Літвінова не є важна. Головне — це справа „перемир'я", до якого мали б заставляти Москву промислова та економічна криза в країнах за залізною заслоною та нові трудноці в Комінформі.

Кремль потребує доконче передишки. Здобувши „тріюмфи" в Кореї, він може тепер, знайшовшись у скрутному положенні, показати себе перед своїми невільниками миролюбним, а перед світом ще й великодушним та запропонувати Заходові „перемир'я". Акцію цю має почати А. Вишинський, совєтський міністер закордонних справ, уже тепер, таки на нарадах Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй.

Якщо б ці припущення здійснилися, закордонна політика Злучених Держав була б виставлена на нову пробу. В такому випадку заважив би тепер у цій справі цілком певно голос ген. Маршала, проти назначення якого секретарем оборони є тільки мала група республіканців, зі сенатором Тефтом на чолі. Теж і ця група відноситься до особи ген. Маршала з найбільшою повагою, квестіонуючи тільки його політичну орієнтацію, у зв'язку з його політичною місією в Китаю, в часі якої він довів до дуже нещасливого „перемир'я" між воюючими між собою китайськими націоналістами і комуністами. Правда, ген. Маршал виконував вірно тільки доручення президента Трумана та секретаря стейту, але це факт, що й він чинно вмішаний у цю політику, яка допомогла китайським комуністам захопити владу в країні.

Ген. Маршал пізнав в Китаю з власного досвіду, що значить переговорювати з комуністами, вірити їхнім словам і обіцянкам та на такій підставі заключати з ними договори і „перемир'я". Деякі американські політики, як от Тефт, побоюються, щоб ген. Маршал ще й тепер не зробив тої самої помилки, чи то з власного переконання, чи йдучи по лінії закордонної політики державного департаменту. Побоювання ці мають глибоку підставу. Проте, треба вірити, що ген. Маршал, діставши добру науку в Китаю щодо цього, як треба розуміти совєтське „перемир'я", не дасть себе так легко знову обдурити. Небезпека нового совєтського підступу з новим „перемир'ям" існує та існуватиме так довго, поки Кремль не буде чутись на силах, що може відважитись на останній бій. Але тільки найближчі події дадуть нам змогу пізнати, чи для Кремля існують ще вигляди на дальше обдурювання Заходу, а в першу чергу Америки, новими обіцянками і „перемир'ями". Хочеться вірити, що все це вже належить до трагічного минулого й більше не повториться.

НАША МОБІЛІЗАЦІЯ

Від того пам'ятного дня 25. червня, як дотогочасна загроза комуністичної аґресії найшла своє конкретне виявлення в нападі на Корею, як в тій далеко-східній країні впали перші жертви демократичних націй від вистрілених інтернаціональним большевизмом совєтських куль, ввесь вільний світ приступив до поступової тотальної мобілізації своїх сил і ресурсів. Розпалена до червоного боротьба між двома світами, демократичним і большевицьким, вийшла зі своєї дипломатичної фази, а холодна війна перемінилася в „теплу" з наглою загрозою, що в кожній хвилині може стати вже таки справді гарячою та знову охопити ввесь світ. Тотальна мобілізація в тотальній підготовці до тотальної війни стала невідкличним наказом хвилини.

Беручи активну участь в поступовій тотальній мобілізації нашої американської батьківщини, ми не сміємо занедбати й такої тотальної мобілізації, до якої зобов'язує нас усіх, цілу нашу американсько-українську спільноту, наше українське походження. Наші потреби і вимоги під цим оглядом ясні і недвозначні.

Ціла історична вже сьогодні акція американських українців вкористь українського народу та його визвольних змагань йшла завжди в двох головних напрямках: політичному і гуманітарному. Сьогодні ми є в тому щасливому положенні, далеко щасливішому ніж в подібних рішальних випадках попередньо, що ми маємо відповідні організаційні рямці, що їх створюють наші центральні представництва: Український Конгресовий Комітет і Злучений Український Американський Допомоговий Комітет. Оба вони мають потрібний авторитет, мають відповідно, хоча й ще далеко невистачально розбудовані апарати, мають чималий досвід і дальші можливості розбудови, щоб могти подоліти тим завданням, які стоять перед ними сьогодні й які можуть виникнути завтра. Короткий перегляд таких існуючих і можливих завдань допоможе нам поробити відповідні висновки для нас усіх разом, як громади, та кожного зокрема, як громадянина.

Український Конгресовий Комітет.

Політична репрезентація американських українців, популяризація української справи у вільному світі та здобування уваги до неї, відповідна політично-громадська активізація американсько-українського громадянства, відповідний вплив у формуванні загальної української політичної думки — це ці головні завдання, що стоять перед Українським Конгресовим Комітетом сьогодні та які він по своїм силам і спроможностям виконує. Ці сили і ці спроможності, навіть в наших обставинах, далеко не вистачальні і далеко неповні. Але вони були б тим менші, якщоб завтра прийшлося їм зустрітись з новими завданнями, до зустрічі яких тотальною мобілізацією духових і матеріяльних сил приготовляються вільні народи. На випадок війни, українська проблема увійшла б в безпосереднє заінтересування Злучених Держав. Наша громада зобов'язана вже сьогодні перевести в себе таку мобілізацію, щоби уможливити УККомітетові якнайбільш ефективну участь і допомогу в позитивній розв'язці тої проблеми так, як того вимагає інтерес Америки і добро України. Для тих цілей, УККомітет потребуватиме повної моральної і матеріяльної піддержки всього нашого загалу, старших іміґрантів, тут народженої генерації і новоприбулих. Мусить прийти до дальшої консолідації наших громадських установ і організацій та дальшої кристалізації УККомітету, як справді все і всіх охоплюючого представництва американських українців. Робота, яку веде УКК сьогодні мусить бути до максимальних меж посилена і на це наш громадський загал мусить поставити до розпорядження відповідні фонди.

Це тільки в загальному, бо всі ці проблеми тепер досить часто є предметом міркувань на сторінках нашої преси. Натомість, в останньому майже забутою вже установою є

Злучений Український Американський Допомоговий Комітет.

Дивний наш народ. ЗУАДКомітет — це ж інституція, яка виконала чи не найбільшу і найблагороднішу роботу в історії американських українців. Вона ж бо була розбудила і максимально піднесла серед нашого громадського загалу найшляхетніші почування братньої любови та зорганізувала їх в могутню акцію, що врятувала десятки тисяч людей та принесла нам найбільший розголос у світі. Сьогодні цей Комітет вже майже забутий, дарма, що перед ним ще такі великі завдання сьогодні і ще не зрівняно більші можуть виникнути завтра.

Сьогоднішні завдання ЗУАД Комітету — відомі: допомогти переїхати на постійне поселення до цеї країни ще бодай 10,000 українських скитальців з Европи та забезпечити бодай найконечнішу допомогу тим 25 тисячам, що мусять залишитися на скитальщині, бо їх, старих, немічних і калік ніхто не хоче пройняти.

Проте, завдання ЗУАДКомітету зросло б до неймовірних розмірів, якщоб загроза нової світової війни стала дійсністю. А сліпому видно, що з такою можливістю треба рахуватися. Допомогові зобов'язання і потреба для українців були б тоді величанські, бо вони відносилися б вже не тільки до тисячів скитальців, але до мільйонів українців, гноблених, морених голодом і переслідуваних протягом десяток років. Буде потреба заопікуватись українськими полоненими зі совєтської армії, українськими сиротами, та буде безліч інших гуманітарних потреб в такому страшному катаклізмі, яким є війна.

Звичайно, усіх цих завдань і потреб сам ЗУАДКомітет не подолів би навіть при максимальній жертвенності нашого загалу та максимальній розбудові його апарату. Проте, цей Комітет, відповідно розбудований і забезпечений відповідними фондами, може відіграти рішальну ролю в організації такої допомоги.

Про всі ці проблеми ми мусимо думати вже сьогодні та розв'язувати їх в рямках нашої участи в поступовій тотальній мобілізації, що її вже тепер переводить наша країна в тотальній підготовці до оборони перед загрозою тотального нападу з боку найлютішого большевицького ворога людства.

За господарську активність

I.

Колись польські шовіністи посміхалися з українського народу, що в нього є тільки „хлоп і поп". Був це час, коли український нарід, не зрізничкований у своїй соціяльній побудові, не мав ні своєї інтеліґенції, ні дворянської верстви, що відігравала тоді значну ролю, ні вільних професій, а в тому числі ремісників, купців і промисловців. Такий стан відбивався на нашій суспільності дуже тяжко. Вона у великій мірі не могла виконнувати власними силами потрібних до життя соціяльних і господарських завдань і була наражена не лише на визиск з боку чужих, але ще більше на різні перешкоди на всіх ділянках життя.

Зчасом цей стан в Україні почав мінятися; на одних наших теренах скорше, на других пізніше. Після першої світової війни ми в неодному відношенні зближалися до такого позему розвитку, що заповідав своєрідну, хоч дуже спізнену, українську „промислову революцію". Друга світова війна кинула розвиток на господарському відтинку на довгі роки на інші, зовсім нові рейки.

Українська еміґрація в своїй перевазі на всіх теренах поселення, а в тому й на терені ЗДА, виявляє ті ж самі недомагання, що їх колись в добі недорозвитку мала українська суспільність на рідних землях. Про цю еміґрацію до недавна з повним правом можна було говорити, що це еміґрація робітників і селян. Поза тими двома станами існували тільки нечисленні одиниці, які репрезентували інші стани. Одиниць тих було так мало, що в ніякому випадку не можна було говорити про верству.

У висліді другої світової війни серед цієї еміґрації, в першу чергу на терені ЗДА і Канади, опинилося величезне число нашої інтеліґенції різного позему. Інтеліґенція ця зразу була зіпхана до невластивої її ролі в економічному житті. Висококвалініфіковані професори, культурні робітники, тощо ставали до станка, або до іншої фізичної роботи, яка дотепер була їм зовсім чужою. Та всетаки ця інтеліґенція поволи вростає в нові умовини, віднаходить себе й приступає до розгортання роботи в громадських установах

(Докінчення на стор. 3-тій)

Охорона военної продукції

Довга дискусія над законом про реєстрацію й арештування підривних елементів виявила дві можливості: Несподіване арештування запідозрених осіб або реєстрація для нагляду, за якою піде арешт. Президент противиться реєстрації, але ясних причин спротиву покищо не подає. Але без огляду на реєстрацію вже пороблено старання, щоб по можности недопустити підозрілих людей до фабрик і робітень, у яких продукують военні матеріяли. На таку продукцію призначено в біжучім бюджеті 12 біліонів долярів. Одні контракти вже давно порозділювані поміж підприємців і фабрики вже гудять, інші роздають поступово. Якщоб вибухла війна, тоді, очевидно, розміри военної промисловости були б величезні.

Як має бути побудована новочасна фабрика военних матеріялів, на це вказує книжечка „Засади Охорони", видана Муніційною Радою, тобто установою, яка має найвищий нагляд над военною продукцією. Вона наглядає теж над працею в робітнях і фабриках, які постачають вироби для армії, фльоти і повітряних сил. Підприємці, які беруть контракти на такі вироби, зобов'язуються, що вони мусять мати їх на кожний заклик. Тому вони мусять дбайливо оберігати свої фабрики. Такі підприємства не побудовані попри головних шляхах, а десь на боці. Зі шляху можна хіба побачити розклад будинків, які разом окружені високим плотом. Є ще спеціяльні огорожі, насичені електрикою. Найважливіші частини фабрики находяться під землею.

Не легко теж відвідувати фабрику военної продукції. Виданий дозвіл дає право відвідувачеві бачити тільки деякі частини підприємства. Відзнака („бедж"), яку припинають відвідувачеві, вказує, як далеко він може йти. Його супроводжає сторожа до місця призначення, а там він дістає окремого провідника. Важніші відділи цілком виключені від відвідувачів. Вони звичайно сховані у підземеллі. Підземелля не є чимсь надзвичайним в новітній фабриці. Воно передбачене при складанні плянів і наказане у згаданій брошурі про „Засади Охорони" — без огляду на кошти.

Незвичайно важливі способи охорони проти саботажистів і шпигів серед робітників. Особи, які працюють при „клясифікованих" виробах, приміщені у спеціяльних переділах і їм не вільно виходити без дозволу. Вогнетривалі каси, в яких переховані пляни, мусіли дістати нові комбінації в замках, щоб колишні урядовці не могли їх отворити. Робітники, які зголошуються до праці, переходять „скрінінг" на лад скрінінгів, які переходять в Европі скитальці перед виїздом до Америки. І т. п.

Влада, яка наглядає над такими зарядженнями, виходить з заложення, що третя війна вибухне несподівано так, як вибухла війна з Японією по нападі на Перл Гарбор. Тому не буде часу на підготову забезпеки фабрик і робітень. Що більше: Заки прийде до нападу, саботажники можуть повисаджувати в повітря або попідпалювати фабрики военної продукції. Вони пробуватимуть спершу точно прослідити, які підприємства зайняті военною продукцією, які частини фабрик мають важливі вироби, а які другорядні і т. п. Все те потрібне ворогові знати, щоб при бомбардуванні не витрачувати своїх бомбардувальників, а можливе теж і бомб, бо вони коштовні.

Тому не тільки йде осторога перед шпигами, але навіть перед людьми доброї волі, які з добродушности пристають з незнаними їм особами, які є шпигами або під підривними особами. Відтиски пальців робітників тепер обов'язкові при допущенні до праці. Сторожа пильнує тепер впродовж 24 годин. Уже навіть місця для паркування авт находяться у належній віддалі від фабрики, бо не знати, що може з собою привезти робітник в авті.

На випадок нещастя з централі фабрики підуть осторогі у кожну її частину. Та це окрема ділянка, до якої призначені спеціяльно підготовлені до цього особи, які діставатимуть вказівки від федеральної влади.

Микола Понеділок.

САМОГУБСТВО

4)

Всі двері настіж. Виводять коні, корови. Свині розбрелися по дворі і за ними гоняться господарі. Кипить гамір, бушує...

Баба Гапка ось-ось зомліє від щастя. Серед такого гармидеру ледве відшукала своїх „голубів". Тиснеться до виходу.

Праворуч неї — Манька, ліворуч — теличка, Балерина Не знає на кого й дивитися, кого й гладити. В руках окраєць хліба — ломає шматочки — і раз мамі, раз дочці.

— Їстки хочете, голуби мої.

Враз перед нею виринула Палажка з рочачем. Манька подалася вбік. Баба Гапка зі злости аж ногою тупнула.

— Чи ти здуріла! З рогачем до худоби. Перелякала корову... Йди сюди, Маню, йди, це не для тебе рогач приготовлено. Розламала окраєць надвоє, показала один Маньці, другий Балерині.

— Ходіть за мною, голуби!

Пішла до виходу. За шматком побігли рогата мама і безрога доця.

Не встигла баба вступити на подвір'я, як Івга закричала до неї:

— Он ваш Білокопитий бродить.

Бабуся сплеснула руками і зупинилась.

— Чого загородили дорогу!

— Геть здороги, дайте худобу вивести! гукали позаду.

— Ловіть свиню, бо в огонь вскочить!

— Он ваша кобила через тин перескочила.

— Гей! — Куди! — Но! — Тпру! — Он-но-но! — Де!

„Баталія" — подумала баба Гапка. Відвела корову і теля до тину:

— Стійте тут, соколи! Я піду он голуба ловити. Білокопитий! Цьонь сюди. Цьонь, цьонь голубе!

Дістала з свити ще окраєць хліба і побігла до коня... Не добігла... Зачепилась за щось м'яке і невелике... і впала.

— Тримайте, бабо Гапко, його. То мій підсвинок. За ногу!

Порося вирвалось... Баба підвелася і невдоволено:

— Треба раніш казати. Бачиш, вирвалось. Обтрусила спідницю і до Білокопитого.

— На тобі хліба, голубе. — Дала. Кінь жадібно жував окраєць. Баба припала обличчям до гриви і крізь сльози:

— Йдем до дому, господарю, йдем, кормильцю наш. — Взяла за вухо і повела до тину.

Манька, побачивши господиню з конем, заревла. Баба Гапка прибавила кроку.

— Підемо додому, голуби! — сказала вона, зібравши своє господарство докупи. — Йдемо додому, добробут мій, крівця моя, щастя моє!

Заплакала. І рушила. За нею Білокопитий, Манька і Белерина.

Гамір стихав. Колгоспний двір порожнів. Догоряла солома.

— — — — — — — —

Вже починало сіріти, а в хаті баби Гапки ще блимав каганчик. Була нарада. Горячково мінялися думками, радилися, — готувалися до невідомого, але тривожного дня. Всі сиділи, одна баба Гапка стояла біля печі. Всі говорили, вона лише мовчазно вислухувала. Нарешті Палажка запитала її:

— А яка ваша думка, баба? Ви все мовчите.

— Мовчу, дочко. Слухаю. Моя думка рішуча. Вона личить мущині. Але мені, бабі, теж судилося скористатися нею. Я забрала додому свою крівицю, своє хазяйнування. Зостанеться у моєму подвір'ї піт-кров моя — я житиму, щезне — то і я не існуватиму.

Жінки між собою переглянулись. Мовчать. Палажка хотіла зітерти нестерпну тишу, поглянула на вікно і про себе:

— Вже розвидняється.

Жінки теж ні слова на це.

Коли Івга не то до баби Гапки, не то до всіх:

— Я думаю, що вони вдруге не наважуться забирати.

— Ти ще дитина, Івго. То бандиту вдруге ніяково грабити того ж господаря, але не комуністу. В нього совість там, де Сірко хвостом махає.

Хтось засміявся.

Баба Гапка поправила хустку, оглянула всіх і твердо, попроводирськи сказала:

— Дорогі голуби! Не втішайте себе облудними надіями. Йде бій за наше життя. Захищайте його сокирою, вилами, ножем. Комуна — для нас смерть. Так вмираймо ж зі зброєю в руках. Не як вівця вмирає, а як вояк у смертельній битві. Тепер розходьтеся.

Жінки повставали.

— Ага. Ще ось що. Для тих, хто не хоче вмирати. Одне не виказуйте на одного. Спитають, хто бунтував вами — кажіть — женщина Гапка. Ідіть.

Опорожніла хата. Навіть Івана нема — пішов до сусіда. Баба одна. Втомлено опустилася на лаву.

„Ох, часи настали. Раніш жінки віддавали життя за коханців, а тепер — за худобу. Ех"!

Сходило сонце.

— — — — — — — —

Сонце ще якслід не видряпалось вгору, як до колгоспного подвір'я підїхало п'ять возів з міліцією. На першому сиділа кобиляча голова. Не встигли зупинитися — всі зіскочили і зникли в дворі. Мов шалений вітер, пронеслася тривога по селі.

Село очікувало недоброго. Але такої рахуби воно далебі, не сподівалося. Прибула майже армія міліції — п'ять возів — всі з гвинтівками, а в декого ще й багнет красувався. Палажка просто через перелаз майнула до баби Гапки.

Вол. Дорошенко

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТОПИС

Під таким наголовком видав Осередок Культури й Освіти у Виннипеґу чималу книжку, що подає огляд подій і фактів з української історії, літератури, суспільного й політичного життя та життя різних наших діячів — усе це в їх календарній послідовності, себто за місяцями і днями*). Досі мало не в кожнім українськім календарі можна було знайти так званий „історичний календар", але це був тільки сухий перелік фактів. „Український Літопис" цим не обмежується, а при кожній даті подає відповідний коментар, а то й коротку характеристику, ілюструючи часом віршевою або прозовою цитатою. Це дуже добра думка знайомити читача з дня на день із важнішими подіями й діячами українського минулого й сучасного. Вітаємо цей почин Осередку та, йдучи за закликом Передмови, що просить подавати завваги, які можуть придатися при новому виданні „Літопису", робимо нижче огляд його змісту sine ira, з єдиним бажанням причинитися до поліпшення майбутнього 2-го накладу.

З передмови дізнаємося, що книжка складалася в умовах таборового життя на скитальщині, де не було необхідних джерел під руками. Це, розуміється, в значній мірі пояснює нам ті хиби і прогалини, що їх ми подибуємо у Літописі, але не виправдує їх на всі сто відсотків саме у друкованому його вигляді, тим більше, що Видавництво рекомендує автора, що укрився чомусь під псевдонімом (Д. Філомеля), як **„знаноного наукового й культурного діяча"**. Коли так, то й наші вимоги до нього можуть бути відповідно високі. А, крім того, працю п. Філомелі зредаґував проф. Л. Білецький, віцепрезидент створеної на еміграції наукової установи, що носить пишну назву Академії Наук„ а це теж підвищує наші вимоги, бо для осіб такої марки згадані таборові обставини не такі вже страшні. Адже ж і впорядчик і редактор більшину з того, що подають, повинні тримати, як то кажуть, в голові. Потрібували вони джерел хіба тільки для устійнення якоїсь дати, бо не все можна спуститися на власну пам'ять. Проте готовлючи працю до друку, конче треба було поробити всі можливі заходи, щоб вона випала якнайкраще.

В усякому разі ніякий брак джерел не перешкоджав якнайкращій її архітектоніці, сорозмірности всіх складових частин, належній сеґреґації історичних фактів, подій і діячів за їх питомою вагою в українському житті й уділення їм місця в книзі саме відповідно до цієї їх ваги. А що найважніше, оцінки й характеристики повинні бути строго об'єктивні, несторонничі, а навпаки, якнайбільше, безпристрасні. Трудніша справа була для впорядчика з цитатами та віршами, що ними він бажав, так сказати, зробити подію чи діяча ближчими, зрозумілішими для читача.

Тут при недостачі потрібних джерел він не все міг дати саме найкращу річ, а тільки те, що було під рукою. Але в такому разі його мав виручити редактор. А не міг, то повинен був викинути маловартні прикраси й не захаращувати книжку продуктами творчости, як казав батько Котляревський, „писарчуків поганих вірш" (пор. напр. ст. 9, 10, 13, 24, 25 й ін.)

Невже про Шевченка не можна було вибрати кращого вірша, ніж п. К. Вагилевича? Адже ж про великого Кобзаря писали й Франко й Самійленко й Леся Українка й Маланюк і М. Рильський. Краще вже було дати, як не цілість, то бодай більший уривок із Шевченкового поетичного життепису Б. Лепкого. Не уникнули автори „Літопису" й цілої низки **неоправданих,** з огляду на їх кваліфікації, помилок, пропусків, нерівномірности й навіть сторонничости в трактуванні історичних подій і осіб та їх оцінки. Так, не може не вразити своїм змістом і гоном не тільки грекокатолика, але й православного українця статейка про берестейську унію на ст. 79. Просто не можна зрозуміти, пощо і нащо нам тепер воскрешати старі релігійні спори XVI-XVII вв. й лаяти унію. Тим більше це не зрозуміле, що на іншому місці автори самі признають, що „більш національної й патріотичної церкви в Галичині, як грекокатолицька, не можна було й бажати" (ст. 50). Проте навіть тут не вдержалися вони, щоб не дзюґнути унію, прирівнюючи її промоторів 1596 р. до діячів типу о. Г. Костельника et consortes (пор. ст. 49).

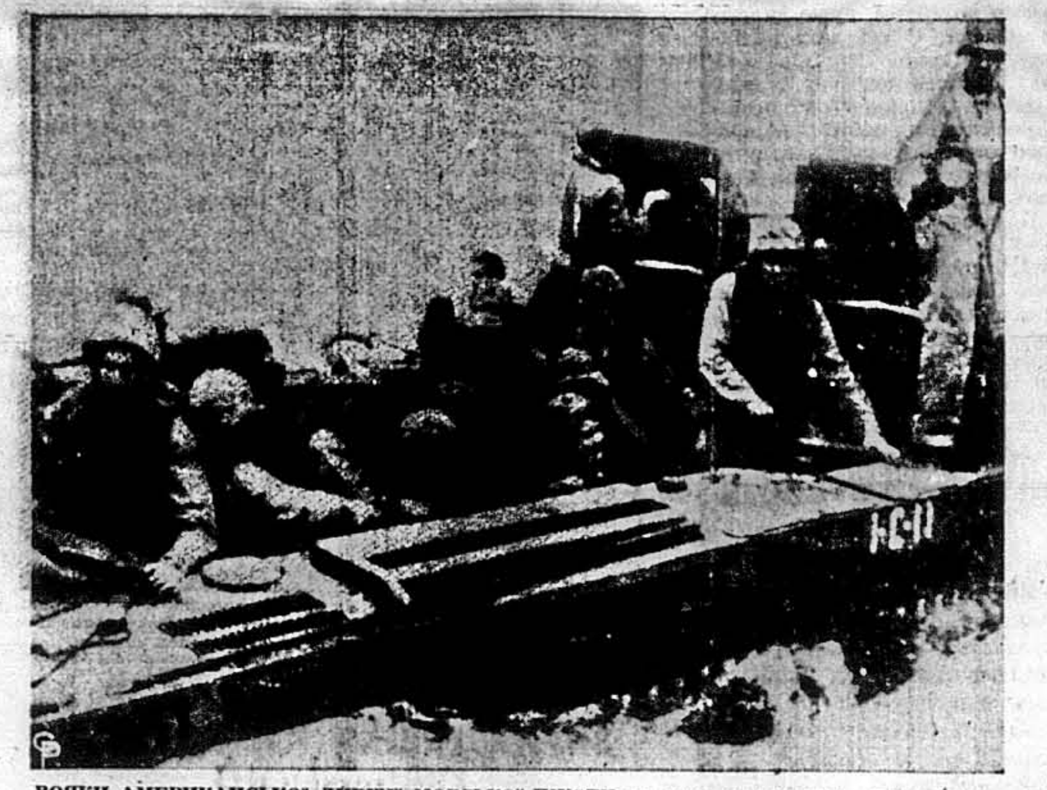
А як Літопис приділює місця, найкраще свідчить те, що напр. 1-му Соборові УАПЦ присвячено 2/3 сторінки (ст. 81), а про Хрищення України однісенький рядок (ст. 66), та й про самого її христителя маємо тільки два банальні рядки: „Помер великий князь Київський Володимир Великий, один із найвидатніших державних мужів української землі" (ст. 61).

Чудово, правда? Слід було сказати й про князя Константина Острозького трохи більше, ніж те, що подає про нього Літопис під датою смерти, до речі чомусь аж двічі і під 24. 2. і 26. 2. 1608. Під першою датою (на ст. 19) читаємо: „помер кн. Константин Острозький, великий покровитель укр. культури", під другою (ст. 20): . . . „відомий меценат і культурний діяч **тих часів** (sic!). Не сказано, чим же славний був той князь. А чейже аж просилося згадати про Острозьку Академію, її діячів. Згадано тільки про видання Острозької біблії (ст 68) але побіжно. Так само по мачушиному потрактовано й Львівську Ставропигію. Уділені цьому знаменитому братству два рядки нічого не говорять про його діяльність та історичну долю.

Під датою 24. 2. 1574 згадано про видання „Апостола", першої друкованої на Україні книжки, але хто й де видав, промовчано.

(Дальше буде).

*) Д. Філомеля. Український Літопис або календар історичних подій. Вінніпеґ 1950, Ст. 104.

ВОЯКИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ МОРСЬКОЇ ПІХОТИ на десантному кораблі „Аліґейтор" безпосередньо перед висадкою на острові Волмі, де почався історичний десант аліянтських збройних сил в порті Інчон, в глибокому запіллі ворога.

ВІСТІ з Н.Т.Ш.

Наукова конференція Канадійського Відділу в Торонті

Дня 3. вересня 1950. відбулася в Торонто перша наукова конференція Канадійського Відділу НТШ. Взяли в ній участь науковці та гості з Торонта, Монтреалу, Ню Джерзі, Ватерфорду і представники української преси з Торонта. Зацікавлення науковими проблемами виявилось в дискусії після доповідей, що в своїй основі огорнули дві ділянки науки, а саме: українознавство та природознавство. На загальне бажання доповіді відбулись на пленумі, бо більшість приявних хотіла слухати всіх доповідей, не маючи змоги частіше брати участь в наукових засіданнях та читати фахові книжки й журнали.

Проф. д-р. Є. Вертипорох відкрив конференцію вступним словом, а д-р. І. Тесля відчитав привітання. Після того прочитано такі доповіді:

1. Д-р. І. Велигорський: Шевченкова освіта. 2. Проф. д-р. В. Бриґідер: З власних дослідів над ембріологією комаших шкідників канадійських шпилькових дерев. 3. Проф. д-р. Ярослав Рудницький: Етимологія і псевдологія назви „Україна". 4. Д-р. Ю. Геник-Березовський: Мова Василя Стефаника. 5. Інж. А. Івахнюк: Українці в Югославії. (Довідка). 6. Проф. д-р. Є. Вертипорох: Власні уліпшення продукції інсуліни. 7. Д-р. Я. Чума: Проблеми виховного ідеалу. 8. Інж. О. Сєцінський: Нова метода перетворювання летючого пилу при продукції оливи. 9. Д-р. І. Тесля: Декілька заввав до розселення українців в Канаді на основі перепису з 1941. 10. Агр. К. С. Продан: Історія українського поселення в Медиці, Ман. 11. Д-р. І Тесля: З новіших дослідів над секулярними змінами клімату. 12. Проф. Кірконел: A school in sedation. (реферував Д-р. З. Зелений). 13. Д-р. А. Базар: Цікавий випадок патологічної пігментації та метаплязії у дволітньої ялівки. 14. Доц. Т. Буката: Можливості прожитку в Арґентині. (Довідка)). 15. Інженер Б. Гадзевич: Лічнича вартість меду для здоров'я людини. (Рефератово). 16. Інж. В. Мацьків: Новий процес продукції ніклю.

Конференцію закрив голова Відділу, зібравши її успіхи в короткому післяслові.

Американська система економіки

Написав **Пол Гофман**
Керівник Адміністрації Ексномічної Співпраці

Це є стаття з серії статтів про важливі сторони сьогоднішнього життя в Америці, написаних видатними американцями у зв'язку з рухом „Листів з Америки".

Я глибоко переконаний, що той тип економічного устрою, що ми маємо в Америці, дає людям найбільше можливостей заможнього життя. Наша система є творчим динамічним капіталізмом — то є спеціяльна форма капіталізму.

Мені здається, що існує звичай визначати капіталізм, як капіталізм, не розрізняючи того спеціяльного, творчого типу, що розвинувся тут, в Америці, від тих форм капіталізму, що існують в інших частинах світу. Адже під виглядом капіталізму в різних країнах світу робляться речі, які навряд чи взяв би під свій захист будь-який американець. Ми можемо сміливо захищати ту систему економіки, що розвилась і досі розвивається в Злучених Державах, ми можемо бути горді цією системою, але ми вважаємо її нашою особливою формою капіталізму. Це мені цілком ясно, після того як я ознайомився з формами капіталізму в інших країнах світу. Наша система є єдина в своєму виді. Вона є така ж американська як бейзбол, але елементи її динамізму та творчости можна застосувати всюди.

Перша онака нашої економіки є та, що вирішування справ не зосереджене в одному місці. Керівники наших чотирьох мільйонів підприємств сами відповідають за свої оперативні рішення. Керівники наших великих освітних установ сами вирішують що вони будуть викладати і як вони будуть викладати. Всі наші дорослі громадяни, а їх є понад сто мільйонів, вільні вибрати собі працю, вирішити, де вони хотять жити, потратити свої гроші так, як їм того бажаєтьця.

Подруге, наша система стимулює людей до праці, до творчости. Ті, що хотять уперто працювати і уперто думати, дістають багаті нагороди, а ті що не хотять, хіба що дістануть легеньку кару. Отже маємо великий пиріг і трохи перцю.

Ми широко розвинули техніку. Ми дедалі більше застосовуємо механічну енергію, яка є одним з найважливіших факторів у нашому високому життєвому рівні і казковому розвитку господарства.

Почетверте, наші прибутки розподіляються досить рівномірно. Американці мають 45 мільйонів автомобілів, що вже є доказом того, що прибутки широко розподіляються серед народу. Понад 90 відсотків нашого населення належить до середньої кляси — вони ані бідні, ні багаті.

На мою думку, то є найважливіші ознаки нашої економіки. Далі повстає таке питання: „Як добре вона нам служить?" Єдиний спосіб судити про цінність системи — подивитись, як при тій системі живуть люди, що вона дає людям. Коли я запитую — **що вона дає людям** — я хочу знати, чи вони мають досить їсти і чи добру їжу? Чи вони мають пристойні приміщення? Чи тепло в приміщеннях? Чи мають вони лазнички, душі, авта, радіоприймачі, молоко і всі інші речі, що забезпечують пристойний рівень життя. Далі я хочу знати більше **як живеться людям при цій системі:** чи вона стимулює їх творчі зусилля? Чи люди щасливі у своїй праці? Як вони співживуть і працюють? Чи мають час на читання? Чи мають свободу релігії? Чи мають можливість послухати музику, або й самим поспівати? Чи взагалі творчі можливості існують, чи вони придушені?

Про матеріяльні переваги нашої системи можна розповісти кількома словами. Може наша система і не досконала, але при ній 7% населення світу продукують майже 50% всіх промислових товарів, вироблюваних у світі і ці товари розподіляються досить справедливо — так, що сьогодні пересічний американець має такий рівень життя, якому заздрять люди всього світу. Це і є те, що дає наша система людям.

Коли я пробую судити про те, як живуть люди при нашій системі, я намагаюсь дивитися очима нашої молоді. Від 1890 року кількість молоді, що покінчила середні школи, зростала в тридцять разів швидше, ніж кількість населення, а кількість тих, що скінчила каледжі, зростала в шість разів швидше ніж населення ЗДА. Відбулась величезна зміна у ставленні до громадянських прав. Наші діти щиро вірять у повну рівність усіх, незалежно від раси, кольору, віри, чи переконань. Я завжди дивився на це, як на добру справу в теорії, а для моїх хлопців, то вже життєві факти. Цим я хочу сказати, що за останню ґенерацію цей американський спосіб життя ближче підвів нас до повної віри в братство людей, ніж це було досить зроблено в будьякий період життя людства.

Наша американська система економіки базується на свободі і плекає свободу. А вільний нарід завжди може випередити поневолених людей і в продукції, і в мисленні, а як треба, то і у війні. Він може випередити всюди і завжди. Наша мета — мета вільних людей — є зберігати мир і допомагати іншим людям лишитися вільними та сильними.

За господарську активність

(Докінчення зі стор. 2-гої)

і до активної співпраці в підношенню духового позему нашого спільного життя тут.

Зате на іншому відтинку далі застій і аж ніяк не можна говорити про якенебудь зрушення. Говоримо про торговлю, ремесло, промисл. Не можна бо про цих декілька новоповсталих станиць говорити як про якенебудь зрушення. А це власне є ділянки, які відіграють сьогодні таку велику ролю в житті кожної громади. А коли би в нас обчислити відношення між нашими підприємствами і масою нашої еміграційної суспільности, то напевно не більше, як одну десяту потреб вона має змогу задоволити у своїх людей. Як тяжко відбивається такий стан на внутрішніх відносинах, на громаді, то на кожному кроці маємо ілюстрацію до цього. Ми неспроможні вдержати відповідної кількости своїх шкіл, видавництв, преси, ми не можемо оживити культурного життя й умасовити користування культурними здобутками. Ми не можемо нести відповідної допомоги потребуючим відтинкам визвольної боротьби нашого народу і накінець в суспільностях, серед яких ми живемо на еміґрації, ми не в силі здобути значення, що було би пропорційне до нашого числа.

Як цьому зарадити? Зарадити цьому може багато приватна ініціятива поодиноких меткіших людей. Такі люди тут чи там знаходяться, але, на жаль, далеко-далеко рідко. Правда, ми бачили й бачимо спорадичні спроби серед новоприбулих, колись підприємців, кидатися в організування незалежних господарських підприємств. І це дуже добре. Але ці люди без знання умовин, а нераз навіть мови, можуть бути при якихнебудь несприятливих випадках виставлені на найповажнішу небезпеку. Їхній же упадок це не лише індивідуальні втрати, це заломання поодиноких наших самостійних господарських станиць. Впрочім, як сказано, і цих спроб зовсім небагато.

І тому без відкладання треба на цьому відтинку щось робити. Треба перейти до активізації, до заінтересування цією справою громадської опінії, до заохочування й допомоги поодиноким людям, врешті до створення якогось пляну й покликання якогось органу, що піклувався б цими справами. Але в першу чергу самі підприємці —— всеодно ремісники, купці, чи промисловці — в ніякому випадку не можуть зі своїм досвідом, своїми потребами, своїми болями й радостями замикатися в собі, а до громади звертатися тільки зі закликом: купуйте! Вони мусять знайти дороги й засоби, щоби заінтересувати громадянство підприємством, як чимсь, що заторкає нас усіх, до чого ми всі маємо таке або інше відношення. І це їхній обовязок так, як наш громадський обовязок їм у розгортанні їхніх станиць допомогти. Ще більше може зробити в цьому напрямі українська преса. Преса повинна не лише звернути увагу на господарське життя, але відповідною поставою сприяти пожвавленню нашої діяльности на цьому відтинку. Це впрочім зміцнило би цікавість і вартість самої української преси, яка напр. на терені ЗДА зовсім не добачує цієї такої важливої ділянки. З досвіду знаємо, як зміцнює свою притягаючу силу і свою вагу в суспільности пресовий орган, що пляново й уміло подає обґрунтовані відомості з господарського життя. Сьогодні ж немає ніде преси без господарських редакторів, господарських колюмн, чи цілих сторінок. А ми маємо в ЗДА два українські щоденники і ні один з них не зорганізував в себе бодай раз у тиждень економічної сторінки. І напевно знайшли би вони багато серед старих читачів і неодного з нових, які з неслабнучою увагою читали би і огляди господарського положення і розвитку і короткі статті на важливі теми з господарського життя, огляд господарської преси й видань, а навіть новинки з діяльности українських підприємств.

Оце мусіли би бути початкові зрушуючі моменти на цьому відтинку. Але це ще не кінець. Зразу треба посунутися далі й братися до організуючого охоплення цієї справи.

Я. Гайвас.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

БОФАЛО, Н. Й.

Бофало є другим щодо величини містом у Стейті Ню Йорк. Воно славне своїм великим промислом. Між своїм понад сімсоттисячним населенням має і кілька тисяч українців. Одні кажуть, що є їх там п'ять, а інші що шість тисяч. Докладного числа українців встановити неможливо. Та яке воно не було б, то останніми часами воно побільшилось через приїзд нових іміґрантів. Бофало замітне ще й тим, що в ньому живе скупченою масою поверх двісті тисяч поляків. Вони мають поважний вплив і на тамошню міську самоуправу.

Кажуть, що серед тої польської маси пропало, себто ополячилось не мало українців. Останніми вже часами нотують тамошні українці кілька випадків переходу в польський табір деяких українських, вже в Америці народжених і вихованих, інтелектуалів і бизнесменів. Таким чином тамошня польська масовість та економічна сила поляків мала шкідливий вплив на деяких українських поселенців і їхніх дітей. Не можна виключати і в будуччині евентуальних втрат від того впливу навіть на нову нашу іміґрацію. Бож і між нею можуть найтися одиниці з комплексом меншевартости при оцінюванні своєї національної приналежности.

Поминаючи це, українська громада в Бофало тримається бадьоро. Її життя гуртується коло церков і біля українських організацій. На жаль не все, але про те згодом. Недавно засновано там відділ Українського Конгресового Комітету. Цей відділ буде там мати важливу та відповідальну працю, якщо поставить собі за ціль розкрити очі та направити на правдивий український національний шлях тих спіміж тамошньої української іміґрації, що впали жертвою совєтофільської та комуністичної пропаґанди. Між ними є деякі доволі активні одиниці, які зуживають свою енергію на такі з національного погляду шкідливі справи, як збірки на пресовий фонд комуністичної газети.

Добре, що тут недавно був теперішній редактор „Народньої Волі" п. М. Стахів. Його виступ кинув між тамошніх членів УРСоюзу та взагалі між тамошніх українців сильний жмут світла на систему большевицького правління на українських землях і на той безприкладний в історії терор, гнет і визиск, що їх зазнає український нарід. На жаль його голос не дійшов до всіх тих, які повинні б були його почути та для яких він напевно в першу чергу був призначений. Справжні комунофільські елементи на віче не прийшли.

При таких тамошніх обставинах почав свою працю новозаснований відділ Українського Конгресового Комітету. Дня 20 серпня 1950 р. він влаштував перше своє віче в Бофало. Віче було добре підготоване. Воно було проголошене в двох тамошніх американських денниках, заповіджене в церквах обох українських католицьких парохій та зареклямоване в українській радіопередачі. На віче був заповіджений приїзд представника Українського Конгресового Комітету з Ню Йорку в особі п. В. Мудрого. В суботу вечором президія відділу УКК-ту очікувала приїзду делеґата на залізничому двірці в особах голови п. Слотюка Олександра і членів президії п. п. Хоми, Сагана і Лаврівського та п. Цюпика Володимира. Відразу з двірця завезли вони представника УККомітету до редакції найбільшого тамошнього щоденника „Бофало Курєр Експрес" на розмову. В недільному числі розмова була вже надрукована.

Віче відбулось у домі американсько-українських комбатантів. Заля була переповнена. Учасники стояли і на коридорі. На віче прийшли англійські репортери. По вічу треба було з ними знов перевести інформаційні розмови. Звідомлення з віча було надруковане в понеділковій американській пресі. Ціле віче пройшло ентузіястично. Воно прийняло резолюції в українському та англійському тексті, в яких нав'язано до листа УКК-ту до президента Трумана з нагоди вибуху корейського конфлікту, спричиненого большевицькою аґресією на вільну південну Корею. Прийняті резолюції вислано до уряду ЗДА. На вічу переведено збірку та розпочато приймати національний даток на квітарі Українського Народнього Фонду. В організації віча взяли участь і представники інших українських установ, як „Союз Українок". Голова цієї установи п-ні Анна Снайчук та її муж п. Микола Снайчук витали по вічу в своїй гостинній хаті членів Відділу УКК-ту та його гостей.

Старт тамошнього відділу УКК-ту до праці був добрий і вповні удачний. В управі відділу є старі й нові іміґранти. Взагалі там праця відбувається в усіх наших установах гармонійно та солідарно. На цю працю мають благородний вплив тамошні отці парохи, а саме о. Стиранка, відомий діяч у старому краю і о. І. Жук, знаний наш американський діяч. В Бофало осeлився і недавно прибулий з Европи о. Дашо, а недалеко Бофало працює як душпастир молодий та діяльний о. Остапович — оба знані зі своєї праці в краю та на еміґрації в Німеччині. Замітним у тому місті є ще те, що нові іміґранти вспіли там зорганізувати дві українські радіоавдиції. Одну веде п. Лаврівський, а другу п. Шарван. Обі авдиції поставлені добре і дають багато інформацій про загально-українське життя. І представникові УКК-ту довелось промовляти через радіо на жаль тільки з одної радіостудії, бо недостача часу не дозволила скористати із запрошення до другої, дуже далеко положеної. Є всі дані надіятись, що тамошній відділ УКК-ту виконає при таких силах і умовинах праці своє завдання як слід і на добро українського американського загалу та на користь української визвольної справи.

Подаючи оці інформації про Бофало та спосіб організації віча, я руководжусь тільки одним бажанням, а саме, щоби й по інших американсько-українських осередках при влаштовуванні віч використовувати всі ті можливості, що їх використали українці в Бофало.

В. М.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

* * *

ГРУПА ЛИСТИ ДО:

19620. Яворського Володимира (фризієра) з с. Менична (Турка) від Михайла Яворсьского.

19621 Даниляк Івана з с. Дошниця від брата В. Даниляка.

19622 Гарасимів Павла від Панкевич Пелагії.

19623 Жидик Івана і Васька від Литвин Григорія.

19624 Павчинських Івана, Михайла і Антрія від Ковальчук Юрка, с. Антрія.

19625 Рефьцо Станислава з с. Глибока (Самбір) від сестри Марії Рефьцо, зам. Мигалік.

19626 Філончик Андрія і Еміліяна з с. Дзенгелівка (Київ) від Ольги Макаренко.

19627 Полер Самійла Григорієвича від Брумана.

19628 Маркітан Никифора від Когут Івана.

19629 Доскочинських Василя і Івана відо Збудівського Михайла, с. Розалії Доскочинської.

19630 Ляшук Миколу від Костишина Степана.

19631 Данилко Михайла і Розалію від Хцей Марії.

19632 Богданова Єхима від Заваліїй Сергія. Полудневоамериканські, українські газети просимо передрукувати.

19633 Череватий Миколу та Олексу з с. Кобло Старе (Дрогобич) від Катерини Череватої, д. Івана.

19634 Стебновського Евгена, Базалі Наталію, Ячмінську Ярославу, о. Дикого Романа, о. Білецького Петра, Бабія Олександра і Буньовського Миколу від Скоморівського Миколи.

19635 Шепицького Івана і Станислава, Комзе Петра і Едварда та Бекач Івана від Франціски з Комзів Керль.

19636 Маринського Антона з Коломиї від Козецької Антоніни зі Станиславова.

19637 Пих Лідію (?) в Вовової Гори (Чесанів) від Палух Михайла.

19638 До людей доброї волі. Хто підписав би ашуренс для вчителя і диригента хору (чоловік, жінка і 10-літна дитина)? Просимо голоситися в ЗУАДКомітеті у Филаделфії під ч. 19638.

19639 Воробель Ципріяна і Палубяк Марію від Палубяк Стефанії, д. Микити.

19640 Увага Жидачівщина. Рідних з родини Косович і Стасина з Роздолу над Дністром (Жидачів) від Косович Андрія.

19641 Клим Михайла з с. Гочів від Марії Добуш.

19642 Рідних та знайомих Матковського з Турки над Стрием та його сестри Тисовської Софії від Івана Матковського.

19643 Ґовдирка Ілька з с. Негрибки (Перемишль) від Гольдери Степана.

19644 Мацюрака Івана з Дрогобича, вул. Ліснянська від Новак Василя.

19645 Штайнбрехер Андрія (?) з хутора Пічура (Царицин) від онуки Марії з Кайзерів Якушенко.

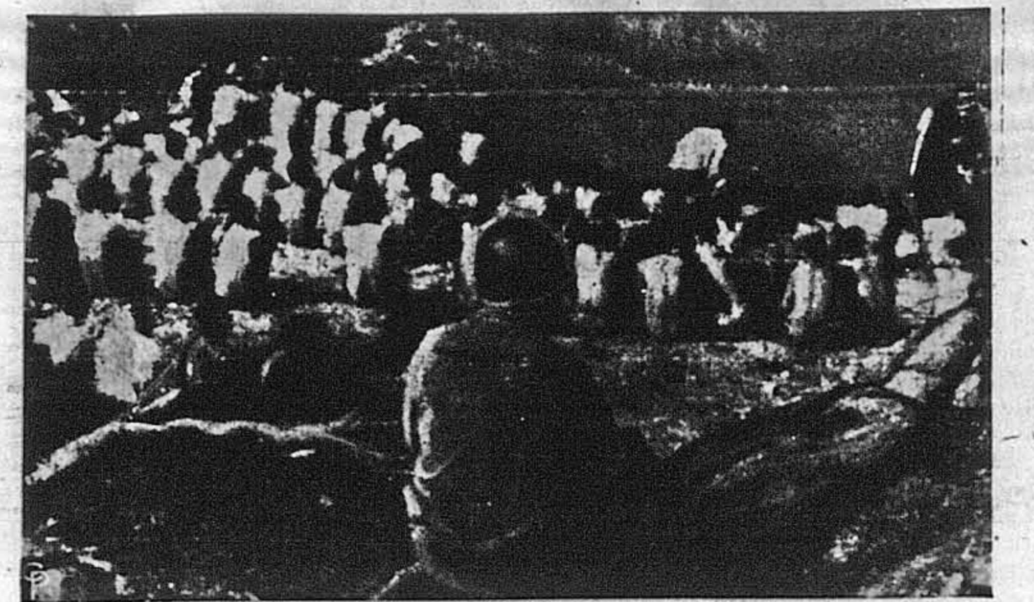
19646 Коцюбу Дмитра, Марію і Анну Гучко (дівоче прізвище) від сестри Софії.

19647 Палух Олексу і Дмитра з с. Борова Гора (Чесанів) від Гакали Михайла.

19648 Бойко Михайла с. Юрка і Катерини і його дружину Олену з Солярських, обоє з с. Вишнева (Рогатин) від Курилець Дмитра.

Голоситися до:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. BOX 1661, PHILA. 5, PA.

У ЧЕТВЕР, 21. ВЕРЕСНЯ у п'яту річницю трагічної смерти
світлої пам'яти
ЛЕСІ ІВЧЕНКО
о год. 7-ій веч.,
в церкві Св. Володимира, (334 Іст 14. Стріт, Ню Йорк) буде відправлено панахиду за
СПОКІЙ ЇЇ ДУШІ,
про що друзів і знайомих сповіщає **Мати.**

ПЕРШІ ЧЕРВОНІ ПОЛОНЕНІ під час висадки американських військ в Інчон самі не знають як, коли і чому попали в полон в глибокому запіллі, де вони найменше могли сподіватися атаки. Їх, роздягнених до пояса, береже один американський вояк.

КОРЕЙСЬКИЙ АМБАСАДОР ЗА ЗЛУКУ ПІВНІЧНОЇ КОРЕЇ З ПІВДЕННОЮ

Вашингтон. — Корейський амбасадор Джан М. Чанґ заявив, що Корейська Республіка повинна дістати юрисдикцію над територією північної Кореї, яка розтягається від 38 рівноліжника, як тільки комуністичний режим буде зломаний. Коли буде забезпечена воля, треба буде перевести вибори в Північній Кореї і втримати там законний лад — сказав Чанґ на зібранні Товариства Молодших Адвокатів. Він теж пригадав, що зародки страшної недуги, яка виявилася в безправній агресії, защепила Росія, коли прислала до Кореї своїх вояків.

ПІДОЗРІЛІ „ТИХІ МАНЕВРИ" В СОВЄТАХ

Стокгольм, Швеція, 18. вересня. — Місцевий щоденник — „Афтонбладет" довідується з достовірних джерел, що цього літа відбулися в Совєтах підозрілі „тихі маневри", головно контрольованими зі землі ракетами. Під час вправ в районі східного Балтику вистрілювано 7-тонові ракети на віддаль 700 миль. Маневри відбулися в окупованій Совєтами Східній Пруссії, а ракети вистрілювано з місцевости Кранц та деяких польських і латвійських міст в напрямку на схід, правдоподібно на малий острів на озері Онеґа.

СКЛАДНА ПРОБЛЕМА КОРЕЙСЬКИХ КОЛАБОРАНТІВ З ЧЕРВОНИМИ

Пусан, Корея, 18. вересня. — Рівночасно зі змінами на фронтах, що дають підстави сподіватися недалекого визволення Кореї від комуністичного наїзника, перед корейським урядом виникла складна проблема поведінки з тими своїми громадянами, які під час комуністичної окупації співпрацювали з ворогом. В основному, корейський уряд має на це розв'язку, бо війна ведеться під прапором Об'єднаних Націй і тому теж міжнародні закони будуть застосовані до таких проступників. Уряд тільки побоюється, що населення визволених сіл і міст не завжди чекатиме на застосування закону та само буде розправлятися зі своїми гнобителями і їх помічниками. Вже тепер робиться всі можливі заходи, щоб до цього не допустити, знаючи, що багато корейців були силою змушені допомагати червоним.

418,000 СТОРОЖІВ ПРОТИ ПОВІТРЯНОГО НАПАДУ В ОДНІМ СТЕЙТІ

Ню Йорк. — Для охорони стейту Ню Йорк проти повітряних нападів потрібно 418,000 сторожів, „варден" а з них 309,000 для самого міста Ню Йорку, як це оповіщує Стейтова Комісія Цивільної Оборони. Бюро предсидника комісії ген. Лушуса Д. Клея, видало тимчасові інструкції для побору й вишколу такої сторожі і назвало цю силу головною ланкою між оборонною побудовою й поодинокими громадянами.

Інструкції до міських і повітових директорів вказують, що треба сторожів на видавання остороги для 20-35 родин, які чергувались би три рази денно. Половина таких сторожів має бути назначена з-поміж жінок. Вони мали б бути готові до акції вдень, коли то мужчини є при праці. Над сторожами найнижчої ланки будуть наставлені дистриктові, які обіймають по десять основних. Вони мали б тільки персоналу, щоб вистачило на 24 годин.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРОНКС, Н. Й. — Збори Тов. Любов, від. 298, відбудуться в суботу, 23. вересня, в год. 8. звечір, в церковній галі, 1745 Вашингтон Еве. Входиться фронтовими дверми. — В. Морозович, секр.

ТАРЗАН, ч. 2431. Боротьба аж до смерти.

Вирвавшися з обіймів Молата, Ренді побіг на поміч діяні...

...а великий антропоїд побіг за ним.

Великий Луї, розбуджений розпачливим криком Кулу, пробував прийти до свідомости...

...а міжтим завзята боротьба йшла перед його очами.